

Interiörbilder- "Kålla-Haukene- Stu'an" inifrån.

Porträttfotot som tros föreställa "Kålla-Haukene" hänger på väggen i stugan.

Det är osäkert om det verkligen är han.

Det formella namnet var: Håkan Carlsson Lång.

"Lång" hade tillkommit vid värvning till soldat ca 1865- 1871.

"Kålla-Haukene", Kalles Håkan, föddes den 28/8, 1848, i Härnäs, Asarums församling.

1854 flyttade hans föräldrar, Carl Svensson och Inga Mathisdotter, till ett torp i Högaböke.

Där växte "Kålla-Haukene" upp och gifte sig, 1876,

med Elna från Speltorpet i Öjamåla- öster om Stora Hackningagylet.

Han valde en plats på västra sidan av sjön för att bygga sin stuga.

Skrönor förtäljer att han var stor, stark, ilsken, lat och begiven på rusdrycker- samt hade en kleptomanisk läggning.

Han avtjänade fängelsestraff vid ett antal tillfällen samt lär ha slagit Slanta-Fritzen fatalt i huvudet med en yxhammare.

Ett av de mest kända talesätten i bygden är:

"Ja' har ju mitt å' sköta!... som "Kålla-Haukene" sa när han lau!"

Stugan består av "Ett rum och kök"- här föddes 8 barn 1877-93!

Sydvästra hörnan av rummet. På väggen Prins Karl och Prinsessan Ingeborg.

Sydöstra hörnan av rummet.

Norra gaveln av rummet mot köket- till höger. Farstun syns till vänster.
Farstun har dörr både mot rum och kök. Notera porträttet över dörrpost.

Sättugnen skänktes till den nybildade Hembygdsföreningen, av Ernst Svensson i Bengtsboda, och sattes in vid renoveringen 1957. Den är troligen tillverkad på 1700-talet på Ålshults Järnbruk. Reliefen föreställer Altare och Offerlamm och har inskriptionen:
"Non moritur innoxius" ("Den oskyldige dör icke!").

Köket mot öster. Tidigare fanns bakugn som utbyggnad på långsidan- endast stengrunden finns kvar.

Köket mot väster.

Per-Ove vid ruinen till "Spelstugan" i Öjamåla. Här bodde den blinde spelmannen Johan Hansson-
vars dotter Elna "Källa-Haukene" gifte sig med i december 1876.

Torpruinen i Högaböke där "Kålla-Haukene" växte upp.

"Kålla-Haukene- Stugan" utifrån år 2011.
Omfattande tak- och fasadrenoveringar har utförts år 2016.

Bilagor, 3+1 sidor:

3 Skannade beskrivningar av Stugan, Tjördalen samt Kålla-Haukene. Dessa är skrivna av Helge Olsson ca 1970.

1 sida från Riksarkivet- "Beskrivning över frigivna fångar". 1876-02-02. Kålla-Haukene har här avtjänat straffet för "Andra resan stöld samt våld å särskilda tider och ställen".

Öjamåla Hembygdsstuga.

Ägare: Ringamåla Hembygdsförening

Byggnadsår ca. 1875 av Håkan Karlsson

Husets byggnadsstil är den i orten vanliga ryggåsstugornas, den genomgående takbjälken, små låga fönster, ett rum och kök, sättugn för uppvärmning av huset, öppen spis i köket, där grytor med tre ben användes eller också en s.k. trefot att sätta kärlet på vid matlagning.

I denna ryggåsstugan finns också i golvet i köket en nedgång till en liten källare där diverse förnödenheter kunde förvaras. Takbeklädnaden var torv där först ett lager med näver lades som utgjorde den huvudsakliga beståndsdelens för att taket skulle vara tätt, näver ruttnar som bekant mycket långsamt, ett torvtak suger åt sig mycket vatten när det regnar, men behåller fuktigheten lång tid varför det är nävern som är orsaken till om ett torvtak är vattentätt eller ej.

Ägaren till denna stuga dog i slutet av 20-talet, hustrun dog 1926, sedermera bodde en tid en syster till hustrun Elna här, någon ytterligare har också haft bostad här en liten tid.

Gårdens ägare dåvarande Henning Pettersson, Öjamåla, renoverade stugan 1936 och inreddes till bosad åt de som brände tjära i tjärdalen härintill.

År 1957 skänkte Henning Pettersson stugan till Ringamåla Hembygdsförening, som då bildades. Sedan vidtogs en upprustning efter en ganska hård förstörelse. Byggnästare Ernst Svensson i Bengtsboda svarade för arbetet och skänkte den sättugn som nu finns här.

När Ringamåla församling år 1951 upphörde som egen enhet, beslöts att en historik, Ringamåla boken, skulle utges med resultat att det blev ett ekonomiskt netto på ca 1100 kronor, vilket Hembygdsföreningen fick som grundplåt till renoveringen av denna stuga, ytterligare upptogs ett lån i banken, Jordbrukskassan i Högaböke. Medlemsavgiften, vill jag minnas var 2 kronor.

Helge Olsson

Tjärdalen i Öjamåla.

En påminnelse om gångna tiders hantverk, ett impregneringsmedel, som hade en mycket stort användningsområde. Tjäran utgjorde ett bra skydd emot röta på t.ex. båtar, stolpar och nästan allt som behövde skyddas emot regn och fukt.

Materialet utgjordes av hundraåriga tallstubbar, vilka legat i mossarna eller stått i en skogsbacke sedan avverkningen.

Dessa stubbar togs upp med en stuppbrytare (kran) av de som ägde en sådan eller också för hand medelst en våg, en grov lång stång med en påspikad hästsko i ena ändan, en hävstång, ett arbetssamt arbete.

Så började sönderdelningen av stubbarna, grovhuggningen, och staplades upp för torkning över sommaren.

På sensommaren vidtogs ytterligare sönderdelning, veden skulle då småhuggas till ca. 12-15 cm. långa bitar.

Tjärdalen vilken utgjordes av en grop sluttande helst emot söder, på grund av att temperaturen var något högre på södersidan än nord-sidan av backslutningen. I nedre delen lades en mur av sten tvärs över dalen, emot vilken man började stapla de sönderhuggna stubbarna emot. Dalen fylldes till hela sin längd och med ganska hög topp.

Veden täcktes sedan med mossa el. dyligt ovanpå detta lades ett lager med kolstybb eller jord som skulle bevara värmen och förhindra att eld utbryter under bränningens gång.

I övre ändan av dalen sattes en fläkt el. en ~~blå~~ blåsbälg som drogs för hand och blåste in luft i dalen och på detta sätt håller liv i elden efter tändningen. Detta arbete måste hållas igång natt och dag, elden måste hållas vid liv tills veden brunnit ut, detta arbete tog 2 till 3 dygn.

En dal i denna storlek rymmer ca. 23-25 famnar ved, en famn var 180x180x90 cm, nuvarande mått 2,85 kbm.

Ur en famn ved kunde erhållas 80-85 l. färdig tjära, vilket kunde variera beroende på hur mycket tjära stubbarna innehöll.

Priset på tjäran kunde variera beroende på efterfrågan från 20-25 kronor pr tunna till 100 kronor. Enligt uppgift kunde resultatet bli upp till 20 tunnor i en bränning.

Håkan Carlsson "Lång"	född 1848-08-28	gift 1876-12-08	med
Elna Johansdotter	" 1850-08-15		
Barn: Ida	född 1877-03-03	t. Danmark	1900-03-31
Adolf	" 79-03-28	" "	1897-
Anna	" 81-07-10	" "	1900-03-31
Karl Johan Gottfrid	83-10-01	" "	1899-04-28
Oskar Herman	" 86-07-12	" USA	1901-06-21
John	" 89-06-07		
Thilda	" 92-03-12	död	92-03-12
Vendla Natalia	" 93-03-08		

Håkan Carlsson konfirmerades 1860, tog sedan plats som dräng hos bonden Erik Persson, Tostarp, efter några år tog han värvning i Karlskrona, där namnet "Lång" tillkom, var kraftigt byggd och lång till växten. År 1871 återkom han till hembygden och blev dräng i Ysnamåla hos bonden Nils Svensson, något år därefter flyttade han hem till Högaböke.

Håkan var en viljestark person och blev dömd vid ett par tillfällen till 10 månader respektive 2 1/2 års straffarbete med 10 års påföljd.

Håkan Carlsson dog vid ca. 80 års åldern, hustrun Elna dog år 1902-05-26

Håkan Carlssons föräldrar.

Carl Svensson	född 1810-09-02	i Al-ryds fs.
H. Inga Mathisdotter	" 1817-09-10	" Asarums fs.
Barn: Johan	" 1843-04-23	i Jämshögs fs.
Erik	" 45-09-23	" Asarums "
<u>Håkan</u>	" 48-08-28	" " "
Sven	" 51-08-17	" " "
Johanna	" 58-03-14	" " "

Carl Svensson inflyttade till Högaböke 1854 och kom då ifrån Almudsryd,

N° 87.

Beskrifning rörande

Hakan Carlsson Lång,

som den *2 febr. 1876* frigifves från Straff-fängelset i *Carlskrona.*

N:o *106* i stamrullan samt N:o *11.* i porträttrullan.

Födelseår, månad och dag: *1848 den 28 Augusti.*

Födelseort till församling, härad (stad) och län: *Axarum f., Bräkne h., Blekinge län.*

Seväaste kyrkoskrifningsort: *Axarum församling.*

Ungår nu bestraffning för: *Andra stuan stöld samt våld i fusk. tidn. o. ställen*

Utslaget, af hvilken myndighet och när det afskunnats: *Carlskronas Rådhus den 26/8 1873.*

Straffet samt tiden, då det började: *2 år 6 mån. håll. straffarb. samt 10 års förlost af*

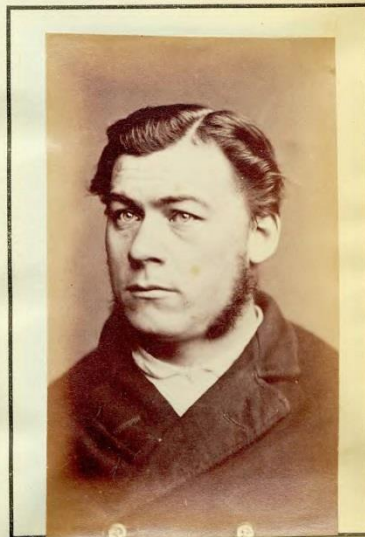
Förut undergångna bestraffningar för: *1° stuan stöld.*

Förpassningsort vid frigifningen: *Axarum församling, Blekinge län.*

Beloppet af egna medel och besparad arbetsförmåga vid frigifningen: *8 kronor 88 örd.*

Fångens fotografi.

Hår: *brunt;*
 Skägg: *mörkt;*
 Ögon: *blå;*
 Näsa: *rak;*
 Mun: *ordinär;*
 Hy: *grisk;*
 Höjd: *6 fot 2 tum;*
 Kroppsbyggnad: *stark;*
 Annat utmärkande kännetecken:

Carlskrona den 1 Februari 1876.

M. Luthander

Fängelse-Direktör.

* Nummern ifylles af vederbörande polismyndighet i den ordning beskrifningarne från de särskilda fängelserna ingå.

Vid Folkbokföringen år 1890 satt han i fängelse igen!
 Någon annan var "formell torpare" där då han bokfördes som "Inhysingshjon"

50.

Utdrag ur Husförhörlängden för *Ångermanlands försam. Väst- & Norra prosteri, Åkeringe län, d. 4 1890.* ark.

1	2	3	4	5	6	7-10				11-14			
						7	8	9	10	11	12	13	14
Namn (fullständigt) å hvarje person; familje-sättning (h = hustru, s = son, d = dotter o. s. v.)	By eller lägenhet (kvarter eller rote i stad). (Bynamnet skrivs på särskild rad och understrykes.)	Yrke, embete, tjänst, näringsfång.	Lyte; främmande nationalitet eller religionsb-kännet; frånvarande.	Födelse-år.	Födelse-ort (församling i N. N. län eller stad).	Ogfn.		Gfn.		Ehnlng.	Ehln.	Föd-skild.	Föd-g.
						m.	q.	m.	q.				
416	Transport				Transport	79	713	403	413	75			-2
	Marta Nilstr	juice		1823	Åsarna, bl.								
	Anna Maria Nilstr	juice		1825	d								
	Suga Nilstr	juice		1829	d								
	Johan Björnsen Sommar	Backstuga bo		1858	Nobblers, Åker.								
	M. Anna Kattomä Petersd			1842	Åsarna								
	s. August Wilhelm			1875	d								
	s. Bertil Julius			1877	d								
	d. Lovisa Sofia			1881	d								
	s. Leander			1884	Åker.								
	d. Ida Antalia			1887	Åker.								
	Christophe Carlström Rogren	J. Palm		1859	Åsarna								
	M. Selma Jönssd			1872	Nobblers, Åker.								
	s. Olof			1876	Åsarna								
	Martin Olofson	Alla arbetare		1849	d								
	Martida Olofson			1873	d								
	Shida			1877	d								
	Daniel Perfer Ysman	J. Palm		1817	Alla typ, Åker.								
	Oijamaala:												
	Bentt Andersd	Åkermanseg.		1834	Jämsköp, bl.								
	s. Olof			1844	d								
	d. Anna Hanna			1849	d								
	s. Sven			1872	d								
	s. August			1877	d								
	Hanna Jönssd	Gårds-båke		1819	Jämsköp								
	Håkan Philipson Lang	Inks.	Jämsköp	1848	Åsarna								
	M. Ilma Johansd			1850	d								
	d. Ida			1877	d								
	s. Adolf			1879	d								
	d. Anna			1881	d								
	s. Carl Johan Gullrud			1883	Åker.								
	s. Oskar Nerman			1884	d								
	s. John			1889	d								
	Johan Hansson	Inks.		1827	Åsarna								
	Marta Olof			1829	d								
	d. Ligne			1853	d								
	M. d. Hilda Julia			1880	d								
	s. Emil			1874	Åker.								
	Per Svensson	Bonde		1843	Åsarna								
	M. Johanna Jönssd			1847	d								
	d. Anna			1870	d								
	s. Martha			1878	d								
	s. Sven			1880	d								
	s. Theodor			1881	d								
	d. Ida			1883	Åker.								
	s. John			1884	d								
	Jens Larsson	Smikare		1844	Åsarna								
	M. Martha Danielsd			1845	Alla typ, Åker.								
	d. Ida Matilda			1873	Åsarna								
	d. Ingrid			1874	d								
	s. Bertil			1879	d								
627	Transport				Transport	73	77	409	408	1872			-2